

zərurətini araşdırır, mədəni-mənəvi irsin yaranıb formalaşdığı mühiti və ilkin şərtləri öyrənir. Kursun tədrisində əsas məqsəd tələbələrdə bəşər cəmiyyətinə maddi və mənəvi mədəniyyətin öyrənən mədəniyyətşünaslıq elmi haqqında ümumi biliklər verməkdir. Kursda tələbələrə mədəniyyətşünaslıq elminin əsasları, humanitar elmlər arasında yeri, sivilizasiyanın tipləri. Cəmiyyətlə təbiət arasında münəsbət, mədəniyyətin strukturu, funksiyaları, mədəniyyətin tarixi tipləri. Mədəniyyətin inkişafında və onun yayılmasında dövlətin rolu. və s. haqqında tələbələrə ümumi biliklər verməkdir. Mədəniyyətşünaslıq fənni bakalavr pilləsində seçmə fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi üçüncü tədris ilinin VI semestrində (30 s. müəhazirə, 30 s. seminar) nəzərdə tutulur.

VII Davamiyyətə verilən tələblər:

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şüaranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbələrin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şüaranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərinədən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: Auditoriya-75 saat (45 saat mühazirə, 30 saat seminar)

No	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Müh.	Tarix
1.	Mövzu. Mədəniyyət haqqında <i>Plan:</i> Mədəniyyət anlayışı, mədəniyyət tarixinin mərhələləri Mədəniyyət və təbiət, mədəniyyət davranışının əsasıdır Mədəniyyətin tərkibi, mədəniyyətin formaları <i>Mənbə:</i> [1;2;9;10]	2	
2.	Mövzu. Mədəniyyətin funksiyaları <i>Plan:</i> Mühitə uyğunlaşma funksiyası, dərk etmə funksiyası İnformativ funksiya, kommunikativ funksiya. Requlyativ funksiya, aksioloji funksiya, sosiallaşdırma funksiyası <i>Mənbə:</i> [2;3;9;10]	2	
3.	Mövzu. Mənəvi mədəniyyət, mədəniyyətdə mentalitet <i>Plan:</i> Mənəvi mədəniyyətin tərkib hissələri. Mədəniyyətdə mentalitet problemi Ümumbəşəri və milli dəyərlər <i>Mənbə:</i> [2;3;9;10]	2	
4.	Mövzu. Milli müəyyənlik və estetik mədəniyyət <i>Plan:</i> Milli müəyyənlik Estetik mədəniyyət Milli ideologiya İncəsənətdə ümumbəşəri və milli ideologiya İran mədəniyyəti. <i>Mənbə:</i> [1;4;10;12]	2	
5.	Mövzu. Mədəniyyət və sivilizasiya <i>Plan:</i> Sivilizasiya haqqında Şərqi və Qərbi mədəniyyəti <i>Mənbə:</i> [1;4;10;12]	2	
6.	Mövzu. Şumer və Akkad mədəniyyəti <i>Plan:</i> Şumer mədəniyyəti Akkad mədəniyyəti <i>Mənbə:</i> [1;4;10;12]	2	
7.	Mövzu: Azərbaycan mədəniyyəti <i>Plan:</i> İslamdan əvvəlki dövr və islamdan sonrakı dövr İntibah dövrü <i>Mənbə:</i> [1;4;10;12]	2	
8.	Mövzu. Qədim Misir mədəniyyəti. <i>Plan:</i> Misirdə yazı mədəniyyəti Orta və Yeni seltənət dövrü <i>Mənbə:</i> [6;7;8;9]	2	
9.	Mövzu. Yunan mədəniyyəti. <i>Plan:</i> Bəşərin qədim mədəniyyəti Yunan teatr sənəti Yunan mifologiyası Yunan memarlığı və heykəltaraşlıq sənəti <i>Mənbə:</i> [9;10;12]	2	
10.	Mövzu. Mədəniyyət və dövlət <i>Plan:</i> Mədəniyyət, Dövlət Və Vətəndaş Hüquq mədəniyyəti Azərbaycan Respublikasının Dövlət Rəmzləri <i>Mənbə:</i> [2;8;10]	2	

11.	Mövzu: Mədəniyyət və təbiət-cəmiyyət münasibətləri Plan: 1. Təbiət - cəmiyyət münasibətlərinin mahiyyəti; 2. Ekoloji problemlərin meydana gəlməsi səbəbləri; 3. Ekoloji mədəniyyətin mahiyyəti. Mənbə: [1;6;8]	2	
12.	Mövzu: Mədəniyyətdə milli və beynəlmiləl cəhətlər Plan: 1. Müasir qloballaşma dövründə mədəniyyətin mahiyyəti; 2. Mədəniyyətin beynəlmiləl xarakterinin milli xüsusiyyətlərə təsiri; 3. Milli mədəniyyətdən qlobal mədəniyyətə keçid; 4. Azərbaycanlı mütəfəkkirlərin mədəniyyətin qərbləşməsinə dair baxışları. Mənbə: [6;7;8;9]	4	
13.	Mövzu: Mədəniyyətin tarixi tipləri Plan: 1. İbtidai mədəniyyət 2. Orta əsrlər mədəniyyəti 3. Qərbi-Avropa İntibah mədəniyyəti 4. Yeni dövr mədəniyyəti: XVII əsr mədəniyyəti; XVIII əsr mədəniyyəti Mənbə: [1;6;8]	2	
14.	Mövzu: Xalçaçılıq sənəti Plan: 1. Xalçaçılığın meydana gəlməsi 2. Toxuma növləri: palaz-cəcim, xali, kilim-səddə, vəli-zili, sumaxı 3. Azərbaycanın xalçaçılıq məktəbi 4. Təbriz xalçaçılıq sənəti Mənbə: [1;6;8]	2	
15.	Mövzu: Tanınmış nəqqaşların həyat və yaradıcılığı. Plan: Mir Möhsün Nəvvav. Səfi əd-Din Əbdülmömin ibn Yusif ibn Faxir Urməvi. Kərbəlayi Zeynalabdin Əbu Səid oğlu Usta Zeynal Nəqqaş. Abbasqulu Ağa Mənbə: [1;6;8]	2	
16.	Mövzu: Memarlıq Plan: Qədim və antik dövrlər memarlığı Orta əsrlər memarlığı Müasir dövr memarlığı Mənbə: [1;6;8]	2	
17.	Mövzu: Azərbaycan təsviri incəsənəti Plan: Kalliqrafiya Miniatur Rəssamlıq Xalçaçılıq Bədii tikmə və keramika Mənbə: [1;6;8]	2	
18.	Mövzu: Təsviri incəsənətin yaranması haqqında nəzəriyyələr. Plan: Təsviri sənətin morfologiyası, nəzəriyyələrin məzmunu. Bədii xətt və onun xüsusiyyətləri. Təsviri incəsənətdə forma. Mənbə: [1;6;8]	2	
19.	Mövzu: Azərbaycan teatrı Plan:	2	

	1. Azərbaycan teatr tarixi 2. Təbriz Azərbaycan teatrı, İstanbul Azərbaycan teatrı, Tiflis Azərbaycan teatrı 3. Azərbaycanda teatr sənətinin yaranması və inkişafı Mənbə: [1;6;8]		
20.	Mövzu: Azərbaycan kinomotoqrafiyası Plan: 1. Azərbaycan kinosu haqqında 2. Azərbaycan kino günü 3. Səssiz kino dövrü 4. Azərbaycan kinosu 1930-1940-cı illərdə Mənbə: [1;6;8]	2	
21.	Mövzu: Azərbaycan musiqisi Plan: 1. Musiqi sənətinin inkişaf tarixi 2. Azərbaycan xalq mahnıları, rəqslər 3. Muğam, aşiq sənəti 4. Azərbaycan musiqi janrları Mənbə: [1;6;8]	2	
22.	Mövzu: Heykəltəraşlıq Plan: 1. Heykəltəraşlıq haqqında 2. Müasir dövrdə Azərbaycan heykəltəraşlığının inkişafı 3. Azərbaycan heykəltəraşları Mənbə: [1;6;8]	1	
	Cəmi:	45s.	

No	Seminar	Saat	Tarix
1	Mədəniyyət haqqında.Mədəniyyətin funksiyaları	2	
2	Mənəvi mədəniyyət, mədəniyyətdə mentalitet. Milli müəyyənlik və estetik mədəniyyət	2	
3	Mədəniyyət və sivilizasiya.	2	
4	Şumer və Akkad mədəniyyəti. Azərbaycan mədəniyyəti.	2	
5	Qədim Misir mədəniyyəti.Yunan mədəniyyəti.	2	
6	Mədəniyyət və dövlət.	2	
7	Mədəniyyət və təbiət-cəmiyyət münasibətləri.	2	
8	Mədəniyyətdə milli və beynəlmiləl cəhətlər.	2	
9	Mədəniyyətin tarixi tipləri.	2	
10	Xalçaçılıq sənəti	2	
11	Tanınmış nəqqaşların həyat və yaradıcılığı.	2	
12	Memarlıq. Azərbaycan təsviri incəsənəti	2	
13	Təsviri incəsənətin yaranması haqqında nəzəriyyələr. Azərbaycan teatrı	2	
14	Azərbaycan kinomotoqrafiyası. Azərbaycan musiqisi	2	
15	Heykəltəraşlıq	2	
	Cəmi:	30 s	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Təlim nəticəsində tələbələrin əldə etməli olduqları təsəvvür, verdiş və bacarıqları:

Öyrənən tanış olur:

- Tələbələr mədəniyyətşünaslıq fənninin əhəmiyyətini, mədəniyyət anlayışı, mədəniyyət termininin qısa tarixi, mədəniyyətin inkişafının əsas istiqamətləri, maddi və mənəvi mədəniyyət haqqında ümumi biliklər əldə edəcəklər.
- Mədəniyyətin təkamül tarixi, tipləri, funksiyaları, qanunauyğunluqları, strukturu və mahiyyəti ilə tanış olacaqlar.
- İnsanla mədəniyyətin qarşılıqlı əlaqəsini və qarşılıqlı təsirini öyrənəcəklər.
- Mədəniyyətin nəzəri problemləri, dünyadakı ölkə və xalqların mədəniyyətinin tarixi inkişaf mərhələləri, həmçinin müasir vəziyyəti haqqında biliklər əldə edəcəklər.
- Azərbaycan xalqının tarixi, ədəbiyyatı, incəsənəti, adət-ənənələri, ümumilikdə Azərbaycanın maddi və mənəvi mədəniyyəti haqqında ümumi biliklər alacaqlar.
- Müstəqillik illərində dövlətin mədəniyyət siyasətinin əsas prioritetləri, milli mədəniyyətin mahiyyəti ilə tanış olacaqlar.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimat və müzakirə;
- debat;
- müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN 1. Mədəniyyətşünaslığın yaranmasını, inkişaf dinamikasını, maddi və mənəvi mədəniyyət anlayışlarının mahiyyətini bilir

FTN 2. Azərbaycanın dünya mədəniyyətinə verdiyi töfhələri, dünya mədəniyyətinin nadir inciləri haqda məlumatları izah edir

FTN 3. Din və mədəniyyətin cəmiyyətdə rolunu, birgəyaşayışı əsaslandırma bilir.

FTN 4. Dilin mədəniyyətinin əsas tərkib hissəsi olduğunu, dünyadakı ölkə və xalqların mədəniyyətinin tarixi inkişaf mərhələlərini təhlil edir

FTN 5. Ümumdünya mədəni irs siyahısında Azərbaycan mədəniyyətinin təşviq olunduğunu əsaslandırır

FTN 6. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə milli mənəvi dəyərlərimizin inkişafını təhlil edir

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. İmtahan sualları

1. Mədəniyyət anlayışı, mədəniyyət tarixinin mərhələləri
2. Mədəniyyət və təbiət, mədəniyyət davranışının əsasıdır
3. Mədəniyyətin tərkibi, mədəniyyətin formaları
4. Mühitə uyğunlaşma funksiyası, dərkətmə funksiyası
5. İnformativ funksiya, kommunikativ funksiya.
6. Reqlulyativ funksiya, aksioloji funksiya, sosiallaşdırma funksiyası
7. Mənəvi mədəniyyətin tərkib hissələri.
8. Mədəniyyətdə mentalitet problemi
9. Ümumbəşəri və milli dəyərlər
10. Milli müəyyənlik. Estetik mədəniyyət. Milli ideologiya
11. İncəsənətdə ümumbəşəri və milli ideologiya
12. İran mədəniyyəti.
13. Sivilizasiya haqqında
14. Şərqi və Qərbi mədəniyyəti
15. Şumer mədəniyyəti. Akkad mədəniyyəti
16. İslamdan əvvəlki dövr və islamdan sonrakı dövr. İntibah dövrü
17. Misirdə yazı mədəniyyəti
18. Orta və Yeni seltənət dövrü

19. Bəşərin qədim mədəniyyəti
20. Yunan teatr sənəti, Yunan mifologiyası
21. Mədəniyyət, Dövlət Və Vətəndaş
22. Hüquq mədəniyyəti
23. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Rəmzləri
24. Təbiət - cəmiyyət münasibətlərinin mahiyyəti.
25. Ekoloji problemlərin meydana gəlməsi səbəbləri. Ekoloji mədəniyyətin mahiyyəti.
26. Müasir qloballaşma dövründə mədəniyyətin mahiyyəti;
27. Mədəniyyətin beynəlmiləl xarakterinin milli xüsusiyyətlərə təsiri;
28. Milli mədəniyyətdən qlobal mədəniyyətə keçid;
29. Azərbaycanlı mütəfəkkirlərin mədəniyyətin qarşılıqlı təmasinə dair baxışları.
30. İbtidai mədəniyyət
31. Orta əsrlər mədəniyyəti
32. Qərbi-Avropa İtibah mədəniyyəti
33. Yeni dövr mədəniyyəti: XVII əsr mədəniyyəti; XVIII əsr mədəniyyəti
34. Xalçaçılığın meydana gəlməsi
35. Toxuma növləri: palaz-cəcim, xali, kilim-səddə, vəli-zili, sumaxı
36. Azərbaycanın xalçaçılıq məktəbi
37. Təbriz xalçaçılıq sənəti
38. Mir Möhsün Nəvvav.
39. Səfi əd-Din Əbdülmömin ibn Yusif ibn Faxir Urməvi.
40. Kərbəlayi Zeynalabdin Əbu Səid oğlu Usta Zeynal Nəqqəş.
41. Qədim və antik dövrlər memarlığı
42. Orta əsrlər memarlığı
43. Müasir dövr memarlığı
44. Kalliqrafiya. Miniatur. Rəssamlıq. Xalçaçılıq
45. Təsviri sənətin morfolojiyası, nəzəriyyələrin məzmunu.
46. Bədii xətt və onun xüsusiyyətləri.
47. Təsviri incəsənətdə forma.
48. Azərbaycan teatr tarixi
49. Təbriz Azərbaycan teatri, İstanbul Azərbaycan teatri, Tiflis Azərbaycan teatri
50. Azərbaycanda teatr sənətinin yaranması və inkişafı
51. Azərbaycan kinosu haqqında. Azərbaycan kinosu 1930-1940-cı illərdə
52. Musiqi sənətinin inkişaf tarixi. Azərbaycan xalq mahnıları, rəqslər
53. Muğam, aşiq sənəti
54. Azərbaycan musiqi janrları
55. Müasir dövrdə Azərbaycan heykəltəraşlığının inkişafı. Azərbaycan heykəltəraşları

XVI. Kolokvium sualları:

I kolokvium sualları:

1. Mədəniyyət anlayışı, mədəniyyət tarixinin mərhələləri
2. Mədəniyyət və təbiət, mədəniyyət davraşının əsasıdır
3. Mədəniyyətin tərkibi, mədəniyyətin formaları
4. Mühitə uyğunlaşma funksiyası, dərkətmə funksiyası
5. İnformativ funksiya, kommunikativ funksiya.
6. Reqlativ funksiya, aksioloji funksiya, sosiallaşdırma funksiyası
7. Mənəvi mədəniyyətin tərkib hissələri.
8. Mədəniyyətdə mentalitet problemi
9. Ümumbəşəri və milli dəyərlər
10. Milli müəyyənlilik. Estetik mədəniyyət. Milli ideologiya
11. İncəsənətdə ümumbəşəri və milli ideologiya
12. İran mədəniyyəti.
13. Sivilizasiya haqqında
14. Şərqi və Qərbi mədəniyyəti
15. Şumner mədəniyyəti. Akkad mədəniyyəti

II kolokvium sualları:

1. İslamdan əvvəlki dövr və islamdan sonrakı dövr. İntibah dövrü
2. Misirdə yazı mədəniyyəti
3. Orta və Yeni səltənət dövrü
4. Bəşərin qədim mədəniyyəti
5. Yunan teatr sənəti, Yunan mifologiyası
6. Mədəniyyət, Dövlət Vətəndaş
7. Hüquq mədəniyyəti
8. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Rəmzləri
9. Təbiət - cəmiyyət münasibətlərinin mahiyyəti.
10. Ekoloji problemlərin meydana gəlməsi səbəbləri. Ekoloji mədəniyyətin mahiyyəti.
11. Müasir qloballaşma dövründə mədəniyyətin mahiyyəti;
12. Mədəniyyətin beynəlmiləl xarakterinin milli xüsusiyyətlərə təsiri;
13. Milli mədəniyyətdən qlobal mədəniyyətə keçid;
14. Azərbaycanlı mütəfəkkirlərin mədəniyyətin qərbləşməsinə dair baxışları.
15. İbtidai mədəniyyət

S/f. Mədəniyyət və incəsənətin əsasları fənninin sillabusu 6003012- Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət kafedrasının sentyabr 13 fevral 2026-cı il tarixli iclasında (protokol №06) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.

Fənn müəllimi:

Kafedra müdiri:

B/m.T.Ə.Heydərov

dos. A.X.Əliyev